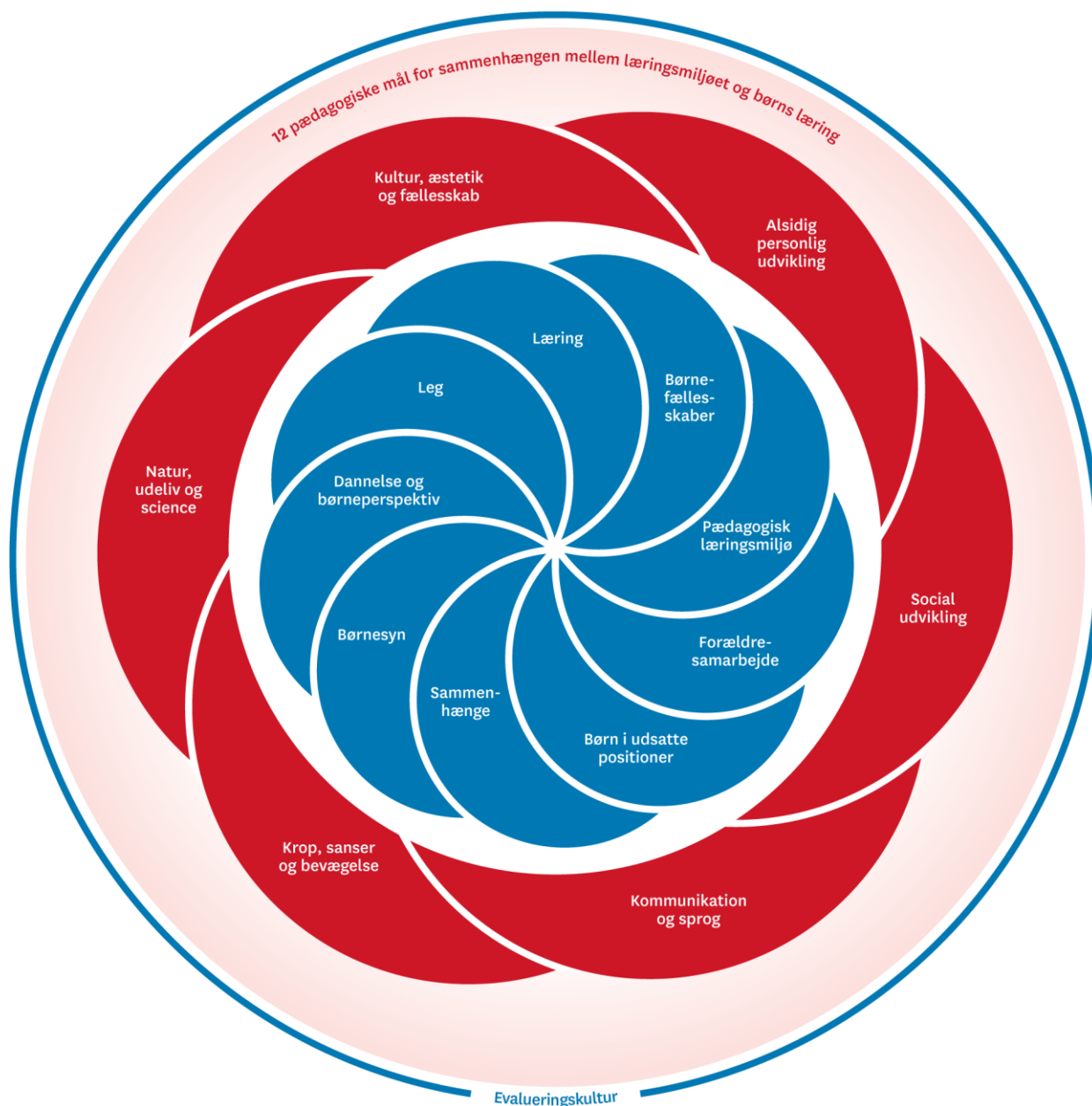

Pædagogisk læreplan for BØRNEHAVEN SØNDERGÅRD 2021

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Adresse

Børnehaven Søndergård
Herstedvesterstræde 2
2620 Albertslund

Telefon:

30 71 26 20

Åbningstider

7.00 – 16.45

Beliggenhed

Vi ligger i Herstedvester landsby, tæt på skoven, lille sø, legepladser, Stadion, Herstedvester kirke, offentlig-transport, som gør det nemt for os, at komme rundt i hele byen f.eks. til bibliotek, Dyregården osv.

Personale

Søndergårds personale består af leder, pædagoger (heraf 1 stedfortræder), pædagogmedhjælpere og en køkkenmedarbejder. Dertil kommer rengøringspersonale, pædagogstuderende og faste tilkaldvikarer.

Stuer

Vi er normeret til 51 børn, heraf er 6 inklusionspladser. Søndergård har 3 stuer: Sol, Måne og Stjerne. Som udgangspunkt går de ældste børn på stjernestuen. På måne- og solstuen går de yngste børn.

Inklusionspladser

Børnehaven har op til 6 inklusionspladser. Pladserne er til børn som har særlig behov for hjælp og støtte, og som er visiteret af PPR til at modtage ekstra ressourcer. Børn på inklusionspladser er fordelt på alle 3 stuer.

Fysiske rammer

Vi har tre stuer og et aktivitets- og teaterrum i kælderen. Vi har en stor legeplads. Et område med græs og bålplads, et område med asfalt til cykler, mooncar, boldspil, kridt osv., og områder med sandkasser.

Pædagogisk profil

Vi arbejder med udgangspunkt i den anerkendende pædagogik og med fokus på børnefællesskaber. Børnehavens mål er at skabe tryghed, omsorg, udvikling og trivsel for det enkelte barn. Vi ser det som en værdi at barnet indgår i et fællesskab, hvor det gennem legen og samværet med andre børn og voksne, danner sin egen personlighed og erhverver sig sociale og kognitive kompetencer.

Vi har fokus på børnenes sprog. Sproget er afgørende for børnenes legerelationer, deres sociale udvikling og trivsel. Vi arbejder med demokrati i børnehøjde.

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.

- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Børnesyn

I Søndergård har det at være barn værdi i sig selv.

- Vi viser respekt for det enkelte barn og dets baggrund.
- Vi støtter op om barnets selvforståelse og selvtillid.
- Vi arbejder på at opnå tætte relationer mellem børn, forældre og voksne i børnehaven.
- Vi sørger for tid og rum til selvudfoldelse, leg og til at udvikle relationer.
- Vi arbejder ud fra en fælles forståelse for det enkelte barn via den gode dialog.
- Vi har et trygt og udviklende børnemiljø.

Børnene mødes, hvor de er, som individuelle individer der udvikler sig i sammenspil og relation til andre børn og voksne. Børnene mødes med en forventning om, at alt hvad de selv kan, skal de selv gøre- og hjælpes, guides og motiveres til de ting der ligger i zonen for nærmeste udvikling. I Søndergård øver vi os alle, på det

vi har det svært ved. Fokus er på det vi kan, og vi peger ikke nogen ud, for det de ikke kan. Fokus er på det, vi øver os på ex udtale, tage sko på osv. Børnene bliver glade og stolte, når de oplever succes ved selv at kunne. De voksne øver sig også.

Vi anviser den adfærd vi gerne vil se, fremfor at påpege det man ikke skal gøre – eksempelvis hvis barnet sidder og stikker sidemanden med gafflen – anviser vi: "Gafflen skal ned i frikadellen, så du kan spise den".

Dannelse og børneperspektiv

Forskellige regler for alle eks. kan nogle børn være alene indenfor uden en voksen.

Vente på tur, lytte til hinanden uden at afbryde

Anviser hvad vi/samfundet gerne vil have – eks. sidder vi stille i bussen og taler med små stemmer.

Guider børnene eks. når vi spiser, ved at anvise hvilken adfærd vi gerne vil se, eventuelt understøttet med piktogrammer.

Demokrati i børnehøjde eks. stemmer vi om hvilken sang vi skal synge til samling, hvilke mad vi skal spise til frokost og hvor vi skal hen på tur.

Børnene skal inddrages og gøre så meget som muligt selv eks. dække bord og tage tøj på.

Leg

Legen er grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling.

Legen fremmer børns fantasi, sprog, nysgerrighed, selvværd, identitet og sociale kompetencer. Legen er en betydelig del af vores hverdag, og vi har en god balance mellem voksenstyret lege/aktiviteter og rum til fri leg. Vi hjælper børnene ved at skabe gode rammer for legen eks. kan en gruppe børn få lov at lege inde/ude, mens de andre laver noget andet. De voksne sætter lege i gang og deltager indtil det er muligt at trække sig.

Eksempelvis:

Alle børn skal på legepladsen på grund af møder i huset. To børn er i gang med en god leg og får derfor lov til at blive inde og lege.

To børn har ikke nogen at lege med ude på legepladsen og er drillende overfor de andre børn. En voksen inviterer børnene over i sandkassen og begynder at grave et hul. Efter 5 minutter kan den voksne trække sig fra legen og børnene forsætter med at lege sammen. Da det bliver tid til at gå ind til frugt leger de stadig sammen, og får love til at blive ude på legepladsen og spise frugt alene, så legen kan forsætte.

Læring

Leg og læring er hinanden forudsætning. Der er to former for læring

Social læring:

Barnet skal lære, at:

- Udsætte egne behov
- Være robust og vedholdende
- Indgå i sociale relationer
- Rumme overgange og skift
- Føle empati (for andre)

Formaliseret læring:

Barnet skal gøres parat til at lære forskellige færdigheder som, at:

- Klippe med en saks
- Tegne et menneske
- Slå en kolbøtte
- Benævne navne på forskellige dyr
- Skrive eget navn
- osv

Børnefællesskaber

I Børnehaven Søndergård er værdigrundlaget for det pædagogiske arbejde: tryghed, omsorg, udvikling og trivsel for det enkelte barn og i børnefællesskaber.

Vi ser det som en værdi, at alle børn i Søndergård indgår i et fællesskab, hvor de gennem legen og samvær med andre børn, danner egen personlighed og erhverver sig sproglige, sociale, emotionelle og kognitive kompetencer, der er nødvendige i børnehvelivet og senere i skole- og voksenlivet.

Børnehavens mål er at udvikle og tilbyde et kreativt pædagogisk miljø, som på baggrund af den pædagogiske læreplan medvirker til at berige børnene individuelt og i sociale fællesskaber.

I forhold til inklusionspladserne, er formålet med dette specialtilbud, at give børnene de bedst mulige udviklingsbetingelser gennem tilrettelæggelse af pædagogiske forløb, som tager udgangspunkt i det enkelte barns ressourcer. Målet for børnene på inklusionsplads er, at give dem et trygt og udviklende børnehveliv og give dem et børnehveliv, som er så tæt på andre børns hverdag som overhovedet muligt. Og derigennem at styrke deres relationer, venskaber og udvikling samt at forberede dem til skolegang i det skoletilbud, som er relevant for det enkelte barn.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

I Søndergård arbejder vi kontinuerligt med at inddrage strukturelle parametre og proceselementer da vi mener det er forudsætningen for et pædagogisk læringsmiljø af høj kvalitet. Vi mener at børnene lærer hele dagen og dagens rutiner, så som garderoben, måltider osv. giver mulighed for gode læringsrum.

De strukturelle parameter handler om:

- fysiske rammer
- normering og drift
- valg og placering af inventar, redskaber, legetøj og materialer
- organisering og brug af personalets kompetencer

Proceselementerne handler om:

Empatisk, anerkendende og relationel samarbejde mellem

- børnene indbyrdes
- pædagogisk personale indbyrdes
- pædagogisk personale og børn indbyrdes
- pædagogisk personale og forældre indbyrdes

Eksempel 1 – Morgenmad i børnehaven

Strukturelle parametre:

Vi har mælk i små kander, så børnene selv kan styre at hælde op, de smører selv deres mad, de rydder op efter sig selv og kommer madaffald i bioskraldespanden.

Når der gennem en længere periode, viser sig at der er mange børn om morgen, prioriterer vi at sætte en ekstra medarbejder på kl. 7:30, så der er tilstrækkelige medarbejdere til de forskellige arbejdsopgaver. En sidder og spiser med børnene, nogen vinker, nogen hjælper børn i gang med aktiviteter osv.

Der sættes legetøj frem, så det bliver nemmere for børnene at komme i gang med at lege.

Eksempel 2 – Legepladsen

Proceselementer:

Et barn vil gerne have en cykel der står inderst i cykelskuret. Et andet barn hjælper med at flytte de cykler der står i vejen. Det kan ske på børnenes eget initiativ eller på opfordring af den voksne.

Eksempel 3 – personalet

Vi har lavet aftaler om, at vi i en konfliktsituation med et barn, kan bede en kollega om hjælp til at overtage eller, en kollega kan komme og lave et skift, hvis det vurderes det er bedst for barnet og den voksne.

Vi arbejder på at rutinerne og strukturen i huset er ens, så alle medarbejdere kan agere i dem.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.<

Vi vægter forældresamarbejdet højt og mener det er afgørende for børnenes trivsel og udvikling. I Søndergård samarbejder vi med forældrene på følgende måde:

God tid til indkøring af barnet for at oparbejde et tillidsfuldt og konstruktivt samarbejde med forældrene om barnets trivsel og læring.

- Opstartssamtale
- Forældremøder
- Hverdagssamtaler i garderoben
- Sommerfest med valg til bestyrelsen
- Julefest
- Ad hoc samtaler – efter ønske fra forældre eller personalet. Det er individuelt hvor stort et behov der er for at holde møder om det enkelte barn. Møderne kan for eksempel handle om sprog eller renlighed.
- Informationer om hverdagen på Aula og på stuenes informationstavler. Det er både individuelt og som massekommunikation
- Statusmøder
- Samtaler inden skolestart
- Overleveringssamtaler med kommende skole
- Forældrebestyrelsen – der holdes 7-8 møder. Derudover kan der aftales møder ad hoc.
- Bestyrelsens dialogmøder med kommunen

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Der er i Søndergård stor fokus på at alle børn deltager i fællesskaber på det udviklingsniveau de befinder sig på. Vores aktiviteter tilrettelægges så der kan deltages på flere niveauer. Vi tager udgangspunkt i det enkelte barn, så ikke alle børn mødes ens.

Alle børn mødes positivt og med en forventning om, at det kan, og at vi alle har noget, vi øver os på.

Vi tilrettelægger mange af dagens rutiner og aktiviteter i små grupper, for at skabe de bedste forudsætninger for børnenes trivsel, udvikling og dannelse.

Vi forbereder børnene på hvad der skal ske, både verbalt og visuelt. Vi bruger, dagsskemaer for de børn eller den børnegruppe, hvor det giver mening. Vi er tæt på børnene, så vi kan guide dem. Vi har stor fokus på at have dialoger med børnene med fem skift, give dem god tid til at svare og tage farten af og være nærværende.

Eksempel:

Vi skal på tur til dyregården. Ugen op til, laves der en billedstrimmel med holde i hånd, en bus, billede af dyregården og evt. de dyr man skal se og madpakke. Den gennemgås med børnene til samling eller i spigruppen og for nogle børn gentages den flere gange op til turen.

Vi bruger PPR sparring og supportteam og andre samarbejdspartnere eksempelvis fysioterapeuter og talehørekonsulenter til at sparre med i situationer, hvor vi er i tvivl om, hvordan vi bedst fremmer et barns eller en gruppes trivsel og udvikling.

Vi sparer også i personalegruppen og udnytter personalets forskellige kompetencer og viden.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

I Søndergård har vi valgt, at samle de kommende skolebørn på stjernestuen, det sidste år de går i børnehaven. Der kan dog være børn, der bliver på deres stue, fordi det er bedst for deres trivsel, læring og udvikling.

1.maj det år børnene fylder 5 år, starter de på stjernestuen. Der følger en voksen med fra den stue de kommer fra og så er der en voksen der det foregående år har været på stjernestuen, og dermed kan bidrage med viden om de særlige opgaver der er i forbindelse med overgangen til skole/SFO.

Børnene på stjernestuen forberedes til skolestart ved at der stilles større krav til at de selvstændigt kan klare sig. Eks. er der fokus på at de selv skal kunne klare toiletbesøg, deltage i regellege og boldspil, vi spiller blandt andet høvdingebold. Høvdingebold er også en del af de aktiviteter der bruges, når vi mødes med andre børn fra andre børnehaver som led i forberedelse til start på SFO.

Der udover følger vi Albertslund kommunes retningslinjer for overgang til skole blandt andet arbejdes der med Min bog, besøg på skolerne og overleveringssamtaler, for de børn hvor der er særlige opmærksomhedspunkter.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi bruger lokalmiljøet aktivt. Særligt biblioteket, diverse legepladser, Stadion, Dyregården og den lille skov og sø.

Stadion danner ramme for særligt motoriske aktiviteter og læring. Både inde i hallen og ude i rondellen og på forhindringsbanen. Det skaber mange samtaler om idræt, og hvad man kan gå til af sport. Det er blandt andet i rondellen at der øves i at cykle på to hjul, da det er et skærmet område og jævnt underlag.

Dyregården bruges som tur destination, når vi skal undersøge forhold omkring dyr. Der er rig mulighed for at tale om dyr, deres mad, deres adfærd, maskiner osv.

Biblioteket bruges som led i at vække børnenes interesse for bøger og giver samtidig mulighed for gode lege. Vi bruger bibliotekarens viden om bøger, så de hjælper med at udvælge relevante bøger i forhold til niveau og emne. Indimellem deltager vi også i de aktiviteter biblioteket udbyder, så som sangdag og teater.

Skoven, Verners hule og søen danner ramme for udvikling og læring i forhold til natur og fantasi. Vi kommer jævnligt til Trolde Verners hule. Vi har aldrig mødt Verner, men vi kommunikerer med ham via breve og det giver anledning til mange fantasifulde tanker og megen undren og mange spørgsmål om fantasi/virkelighed.

Kirken bruger vi jævnligt. Vi ser på gravsteder, taler om navne og dem børnene eller vi kender som er begravet der. Det giver anledning til samtaler om døden, livet, sorg og glæde.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.<

Vi tilpasser vores krav og arbejder med zonen for nærmeste udvikling.

Vi samarbejder med forældrene om hvilken tilgang det enkelte barn profiterer af. Eksempelvis kan en forælder komme til at støtte sit barn i ikke at skulle deltage i en aktivitet. Her er det vores opgave at udfordre den tankegang, at barnet ikke skal deltage. For eksempel et barn der siger nej til aktiviteter, hjælpes til at deltage – ved ex. at en ven deltager, opgaven brækkes ned i små delopgaver, barnet får lov til at observere på afstand i første omgang, rammen ændres, tidspunktet rykkes, vi guider, skift af voksne osv.

Hos os er det helt almindeligt og vi taler om, at vi alle er gode til noget, og at vi også alle har noget, vi øver os på, for at blive bedre til det. Vi anerkender succeser. Vi lærer hinanden at alle mennesker tager og laver fejl. Det er blandt gennem fejl at vi udvikler os.

Børn der trækker sig fra samværet inviteres ind i aktiviteter og guides af voksne.

Forskellige grupper i forskellige situationer spisegrupper, grupper på tværs til teater, idrætsdag, Herstedhøje, legepladsen

Deltager i kendte og nye aktiviteter teater, høvdingebold, med mulighed for at se tingene an.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.<

Vores overordnede pædagogiske tilgang er at styre mod pædagogiske fællesskaber og relationer

Fællesskaber der opstår spontant og konstruerer fællesskaber der støtter op om børn trivsel

De mindste børn leger parallelt

Legen er afgørende og central, både den frie og voksen styrede leg

Vi bruger forskellige legetyper til at understøtte forskellige deltagelsesformer og til at udvikle fællesskaber.

Enkelte børn har brug for at kunne blive styrket for at kunne indgå selvstændigt som en del af fællesskabet.

Forældre inddrages hvis eksempelvis et barn møder ustabil eller sent, samt opfordrer til legeaftaler hjemme

Der tages hånd om de børn der ikke trives

Der er forskellige måder at indgå i fællesskaber på, og det kræver tryghed at kunne indgå i sociale fællesskaber. Vi har opmærksomhed på hvem der er aktiv deltagende, er tilstede

Eksempler

6 drenge der er meget urolige og har svært ved at komme i gang og blive i lege. Der laves en fotooversigt med hvilke aktiviteter der kan laves/leges ex togbane, tegne, spille osv. Drengene får lov at leg inde i små grupper, mens de andre børn er på legepladsen. De lærer at spille krig, som en fællesaktivitet de kan lave sammen.

Demokratisk dannelse oversat til børnehavelivet.

Vi introducerer og præsenterer børne for demokrati. Vi skaber grundlaget for børnenes liv, i et land med demokrati. Vi har mini demokratiske processer ved at give sin mening til kende til eksempelvis samling eller i spisegrupperne. Børnene skal lære at der andre end dem selv. Ikke for millimeter demokratiet skyld, men ud fra at børnene skal lære at der er andre end dem der skal bestemme.

Vente på tur i kø. Stemme om sange, ture og retter til frokost osv.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.<

Rambøll og TRAS er to redskaber vi bruger for at danne os et øjebliksbillede af de enkelte børn. Det hjælper os med at gennemskue hvilken områder, vi skal have fokus på. Eks. havde vores børn svært ved at rime/remser og forståelse af symboler, efterfølgende satte vi særligt fokus på dette.

Kommunikation og sprog fylder meget i vores hverdag – hele dagen. Vi benævner hvad vi ser og sætter ord på følelser. Vi bruger også billeder og piktogrammer til at tydeliggøre hvad vi skal eller hvad vi forventer. Eksempelvis har vi et "plakat" med anvisninger til hvad vi må når vi spiser frokost- vi oplever, at det giver ro og en god dialog. Vi bruger også billeder til at forberede en tur, så alle har den bedste forudsætning for at vide hvad vi skal. Billederne danner grundlag for dialogen og giver børnene en forståelse af hvad der venter dem.

Dialog er et nøgleord, som vi gennem de sidste år har haft fokus på. Vi har haft faglig fokus, som har talt om den voksnes rolle som en god sprogmodel.

Nogle af fokusområderne i faglig fokus har været:

Turtagning i samtalen, giv børnene tid til at respondere(tæl til 30 eller 70) inden du overtager dialogen.

5 skift i dialogen.

Nærværende voksne

Dialog med alle børn

Benævne det vi ser, oplever og følelser.

Alle medarbejdere er blevet præsenteret for fokusområdet, som har kørt en måned af gangen. Der er blevet lavet eventuelt materiale, så det har været nemt for de enkelte stuer, at udføre opgaverne. Der er også lavet små skilte med påmindelser, som har hængt rundt om i huset, så længe det var et fokusområde. Forældrene er blevet inddraget ved at modtage samme fokuspunkt og materiale, som der arbejdes med i børnehaven.

Vi har gennem året emner hvor der tales om, og er særlig fokus på ord, der hører til emnet eksempelvis jul, fastelavn, natur(Herstedhøje), efterår, forår osv.

Vi bruger strimler med dagskemaer, til de børn der har behov for det, for at kunne forstå og overskue deres hverdag.

Til frokost er der dagligt dialogislæsning i light versionen – det vil sige, at der er dialog om bogen og at der evt. laves bevægelser, findes billeder osv.

Hele dagen er der fokus på at lytte til hinanden, tale til hinanden i stedet for gennem en voksen,

Samling holdes de fleste dage, her øver vi at tale foran flere, kunne udtrykke sig tydeligt, vi synger og andre sproglige aktiviteter.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.<

Fysisk bevægelse er en naturlig del af vores hverdag. Hver dag er børnene på legepladsen, som er indrettet så den indbyder til bevægelse eksempelvis klatretårne, klatretræer, cykler og bakken. Men der er også kroge, hvor man kan trække sig hen, når det er ro der er brug for. Eksempelvis legehuse, buske, telte vi sætter ud (primært om sommeren) og skuret.

En uge om året, har vi idrætsuge, hvor vi har særligt fokus på bevægelse.

Vi besøger områder i lokalmiljøet, der indbyder til bevægelse eks. på stadion, hvor der er en forhindringsbane, legepladser og skoven.

Vi har løbende fokus på hvordan vores indretning kan anspore til bevægelse inde i huset, eksempelvis har den ene stue et danse/tumlerum og en anden stue har et rum der både kan bruges til afslapning og tumlelege. Men uderummet er vores primære rum for fysisk udfoldelse, grundet husets indretning.

Vi bruger også vores kælder til fysisk udfoldelse med eks. sanglege og forhindringsbaner.

Vi har i perioder fokus på afslapning/afspænding.

Vi holder samlinger med rytmiske, sanselige og bevægelse aktiviteter.

Gennem hele året er der løbende finmotoriske aktiviteter eksempelvis klippe, male, tegne, perler osv.

Vi har meget fokus på at børnene bliver selvhjulpne eks. ved at øve sig på, at tage tøj på selv.

Vi har løbende dialog med forældrene om sund livsstil og bevægelse.

Kosten i børnehaven danner grundlag for mange snakke under frokosten om eks. sund/usund mad og sundhed i børnehøjde.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.<

Vi understøtter de pædagogiske mål for natur, udeliv og science ved at vi i dagligdagen på legepladsen finder smådyr og vi har tavler hvor dyrene kan identificeres.

Vi vender træstammer og kigger på insekter.

I perioder arbejdes der med insekthoteller.

Årstiderne følges og der tales om naturfænomener sne, regn, regnbuer, hagl osv.

Der samles sommerfuglelarver, som vi følger og oplever blive til sommerfugle.

Vi fanger haletudser og ser dem blive til små frøer.

Vi sætter vintergækker i farvet vand, og ser om de tager farve.

Vi laver små karsedrivhuse i plastiklommer og ser hvordan det vokser, når det får lys, varme og vand.

Herstedhøje to gange om året, hvor der er fokus på eksempelvis dyreliv og indsamling af affald.

Vi har i perioder høns – børnene er med til at passe hønsene, hente æg og opleve de slagtes.

Vi affaldssorterer , er opmærksomme på at slukke lyset, lukker for vandet og madspild.

Vi arbejder med former, mængder og relations par ex. stor/lille, over/under, bagved/foran osv.

Vi kaster med terninger med farver, antal og former, så man, hvis de lander på rød, 4 og cirkel, skal tage 4 røde cirkler.

Programmerings leg

Vores læringsmiljø understøtter både de voksen initierede aktiviteter og følger børnenes, spor og opdagelser og understøtter at finde svar, på deres nysgerrige spørgsmål. Det foregår i forskellige konstellationer barn/barn, voksen/barn og i grupper.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.<

Vores læringsmiljø er præget af snakke om forskellighed og mangfoldighed eksempelvis i vores spisegrupper oplever vi, at der spontant opstår snakke om forskelle og forskellighed både i forhold til udseende, væremåde, hudfarve, kost, boformer, traditioner osv.

Vi spiller teater selv og ser teater både hinanden i børnehaven, men også som publikum til professionelle forestillinger der arrangeres af kommunen.

Børnene introduceres til teaterverden ved at deltage som tilskuere og sidenhen som aktiv deltager i teaterstykket. Deltagelsen tilpasses de enkelte børns niveau.

Vi besøger biblioteket, kirker, biografteater og andre kulturelle institutioner.

På forskelligvis udtrykker vi kreativitet med forskellige materialer, redskaber og medier eksempelvis ved at klippe/klistre, tegne, perler, male og iPad.

Børne mødes hvor de er, og udfordres forskelligt og mødes med forskellige regler og krav.

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Vi skal have opbygget en evalueringsskultur. Vores nuværende evalueringsskultur er ikke systematisk, men der evalueres lidt ad hoc særligt i forbindelse med lidt større arrangementer som ex sommerfest og Herstedhøje, og det skrives til referat.

Der evalueres også på stuemøder, ex om sammensætning af børn i spisegrupper er optimale, aktiviteter osv.

Der er lavet et årshjul, hvor de styrkede pædagogiske lærerplaner er placeret ved de enkelte aktiviteter – de evalueres løbende på personalemødet og stuemøder.

Vi bruger Mål- og udviklingsplaner til at lave fokuserede mål, for børn der er udfordret i deres udvikling på et eller flere områder. Mål- og udviklingsplanen indeholder et evalueringsspunkt.

Vi vil ændre evalueringskulturen ved at anvende et eget evalueringskema samt EMUs selvevaluerings redskab. Det bliver fast punkt på stue- og personalemøder.

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

Vi dokumenterer løbende vores pædagogiske arbejde ved at sende billeder og beskeder til forældrene om hvad der foregår i børnehaven.

Vi har udarbejdet følgende evalueringskema. Det introduceres på personalemødet i september 2021.

Evaluering af praksis i dagligdagen

På et stuemøde udvælges et tema som udfordrer i praksis og udfylder dette skemas første side. Evaluering foregår derefter i grupper i en ½ time på hvert personalemøde.

Vi zoomer ind på et lillebitte område af _____

Hvordan er vores praksis i forhold til _____

Hvorfor gør vi som vi gør nu

_____

_____

Hvorfor skal dette evalueres

_____

_____

Stue/dato/år _____

Beskriv dilemmaet udfor hvilket læreplanstema/læreplanstemaer emnet hører til:

Læreplanstema	Beskriv dilemmaet
Kultur, æstetik og fællesskab	
Alsidig personlig udvikling	
Social udvikling	
Kommunikation og sprog	
Krop, sanser og bevægelse	

Nysgerrige spørgsmål

Hvad er på færde, hvad ser vi, hvad bekymrer?

_____

_____

Hvad kunne med fordel være anderledes, hvad ville vi ønske at se?

Hvad kom der ud af evalueringen, som vi fremover vil gøre og hvornår går vi i gang?

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

>Skriv her.<

Vi vil bruge EMUs materiale - Redskab til selvevaluering. Vi vil løbende henover perioden på to år evaluere temaerne for på den måde at blive klogere på vores praksis gennem en struktureret dialog og analyse af vores pædagogiske praksis

På personalemødet i september 2021, vil vi påbegynde at selvevaluere elementerne i det fælles pædagogiske grundlag. Vi begynder med Barnesynet.

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluering af pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

[Pædagogisk læreplan](#)

© 2019
Danmarks Evalueringsinstitut og
Børne- og Socialministeriet

Citat med kildeangivelse er tilladt

Design: BGRAPHIC